

Miljøkriterier til udbud af legeredskaber

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">INSPIRATION</p> <p>↓ MILJØKRITERIER</p>	<p>Udvalgte miljøkriterier baseret på Svanens kriterier og FSC</p>	<p>Alternativ inspiration</p>
<p>MULTI-FUNKTIONALITET Kan legepladsen tilgodese flere behov?</p>		<p>INSPIRATION: Overvej muligheden af, at benytte legepladsen til fx skybrudssikring: https://naturstyrelsen.dk/nyheder/2016/apr/legeplads-slubrer-regnvand-i-sig/; https://www.tvsyd.dk/kolding/klimatilpasning-bornene-leger-pa-gamle-kondisko Overvej om legepladsen kan bruges som læringsmiljø. Se fx her: http://natur-vejleder.dk/wp-content/uploads/2016/12/Legepladsen-som-et-uformlet-læringsmiljø_casestudie_VIA.pdf</p>
<p>UNDGÅ SKADELIG KEMI Kan skadelig kemi undgås eller reduceres? Kan der stilles krav til "miljømærke eller tilsvarende"?</p>	<p>Der findes Svanemærkning for legeredskaber, der bl.a. stiller krav til, at leverandøren anvender mindre miljøbelastende kemikalier. Se: K3, K6 K14, K18, K19; K20, K21, K22, K24, K25, K26, K27, K30, K31, K33, K34</p>	
<p>MILJØMÆRKET Hvilke miljømærker er relevante? Kan der stilles krav til at produktet er miljømærket eller tilsvarende eller lever op til udvalgte kriterier?</p>	<p>Legeredskaber kan certificeres med Svanemærket. Træ kan certificeres som bæredygtigt og sporbart med FSC¹.</p> <p>Svanemærket Der findes i dag kriterier for Svanen på legeredskaber², der fokuserer på: a) Trævarer fra bæredygtigt skovbrug; b) Anvendelse af genanvendt plast- og metalråvarer, samt konstruktion for genanvendelse af plast og metal.; c) Anvendelse af mindre miljøbelastende kemikalier; d) Gode funktionsegenskaber (sikkerhed, styrke og stabilitet).</p> <p>I Svanen er der krav om certificeret træ, fx i K4, K9 og K13</p> <p>Der findes i dag 5 licenser til Svanen på legeredskaber:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CADO A/S • Out-Sider A/S • Saferoad Smekab AB • Søve AS • Vestre AS³ <p>FSC Består legeredskaberne af træ, kan der stilles krav til, at træet skal være FSC-mærket. FSC-mærket</p>	

¹ Læs denne vejledning til at stille krav om miljømærkning udviklet af Miljømærkning Danmark: <https://www.ecolabel.dk/~media/Ecolabel/Files/Indkoebere-private-og-offentlige/Vaerktoejskasse-til-offentlige-indkoebere/Eksempel-paa-brug-af-miljoemaerkerne-til-udformning-af-miljoemaessige-mindstekrav.ashx>

OBS: I Udbudsloven som trådte i kraft den 1. januar 2016 blev det muligt at stille krav om at en given tjenesteydelse eller varer skal være forsynet med et bestemt miljømærke (f.eks. Svanen eller Blomsten) som dokumentation for specifikke egenskaber uden samtidig at oplyste de bagvedliggende kriterier. Læs mere om brug af miljømærker i "Vejledning om brug af miljømærker i udbud..." som er udgivet af Miljømærkningen Danmark og Advokatkontoret Bird&Bird. Find vejledningen her: <https://www.ecolabel.dk/da/indkoebere/vaerktoejskasse-offentligt-indkoeber>

² <https://www.ecolabel.dk/-/criteriadoc/4998>

³ <https://www.ecolabel.dk/da/virksomheder/licenser/licenshavere?produktgruppeid=40&projektgruppe=Svanen>

	<p>sikrer, at træet kommer fra skov, der reproducerer sig selv; Ordentlige arbejdsvilkår; Respekt for plante- og dyreliv. Der findes forskellige FSC-mærker herunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 100%: Al træ kommer fra FSC-certificerede skove • MIX: Træet er en blanding af træ fra FSC certificerede skove og genbrugsmaterialer • Genbrug: Træet er genbrug. 	
<p>DESIGN TIL ADSKILLELSE Kan legeredskaberne designes til adskillelse med henblik på forbedret reparation og genanvendelse ved endt brug?</p>	<p>I Svanens K28 er der krav til mulighed for genanvendelse lydende: <i>"Metallet i produktet skal kunne separeres uden specialværktøj fra det øvrige materiale, så metallet kan genanvendes."</i></p>	<p>Det kan også stilles krav til (konkurrenceparameter eller mindste krav), at legeredskaber baseret på andre materialer skal kunne adskilles med henblik på reparation.</p> <p>INSPIRATION: Cado har udviklet legeredskaber, der kan skilles ad i sektioner. Her kan ødelagte eller forældede dele udskiftes til nye og de gamle dele kan repareres eller opdateres og bruges i nye sammenhænge: https://www.wood-supply.dk/article/view/677241/cados-nye-miljomaerkede-legepladser-vi-vil-pavirke-miljoet-min-dst-muligt; https://cado.dk/produkt-kategori/brands/click-and-play/</p>
<p>FORNYBART MATERIALE Kan legeredskaberne baseres på fornybare materialer?</p>		<p>Der kan stilles krav til, at legeredskaberne skal være baseret på træ eller andre fornybare materialer.</p>
<p>MATERIALEPAS/SPORBARHED Kan materialerne spores og oprindelse og produktion dokumenteres?</p>	<p>I Svanen er der krav til sporbarhed: K2: krav gældende for alle produktdele, som indeholder træ, pil, bambus eller fiberprodukter af disse. K47: Kvalitets og myndighedskrav, Licenshaver skal kunne spore det svanemærkede produkt i sin produktion. FSC-mærket stiller også krav til sporbarhed.</p>	<p>Se desuden Naturstyrelsens vejledning; <i>Sikring af bæredygtigt træ i offentlige aftaler om vareindkøb, tjenesteydelser og bygge- og anlægsarbejder</i>, (https://nst.dk/media/139222/vejledning-i-baeredygtigt-trae.pdf, ift. at stille krav om bæredygtigt træ i udbud.</p>
<p>GENBRUG Kan legeredskaberne samt underlag være genbrug eller baseret på en andel genbrugsmaterialer?</p>	<p>Genbrug af kemiske produkter: Se Svanens kriterier K31 Belægning af metal. Her står der: <i>"Forkromningsprocessen skal være baseret på trivalent krom, og der må ikke forekomme hexavalent krom. Både forkromnings-, forniklings- og forzinknings- processer skal anvende rensningsteknik, ionbytteteknik og membranteknik eller ligeværdig teknik for at genbruge kemiske produkter i så stor udstrækning som muligt."</i> FSC mærket 'Genbrug' garanterer genbrugstræ.</p>	<p>Der kan også stilles krav til, at andre materialer skal være baseret på genbrugsmaterialer – f.eks. fra nedrevet byggeri. Læs mere om cirkulær nedrivning her: https://vaerdibyg.dk/vejledning/cirkulaer-nedrivning/</p>
<p>GENANVENDELSE Kan legeredskaberne samt underlag bestå af genanvendte materialer?</p>	<p>Svanen stiller krav til anvendelse af genanvendt plast- og metalråvarer, samt konstruktion for genanvendelse af plast og metal. Se krav: K10 (træplader), K29 (metal), K31 (metal), K32 (plast), K35 (plast) K36 (plast), K38 (rest fra produktionen) Desuden findes der krav til træ (plader af træ, pil og bambus) i skema 9</p>	<p>INSPIRATION: Miljøvenlig overflade kan laves af fx genanvendt gummi, såsom dæk eller sneakers, eller fra konstrueret træfiber. Overflade kan også være en blanding af begge dele.</p> <p>Se Nikes Nike Grind, der er gummioverflade lavet af gamle sneakers: https://www.nikegrind.com/surfaces/playgrounds/</p> <p>Eller Unisports genanvendelige kunstgræs: https://www.unisport.com/da/genanvendeligt-kunstgraessystem</p>
<p>BIODIVERSITET Har legepladsen indvirkning på biodiversiteten?</p>		<p>Placeringen af legepladsen kan have betydning for biodiversiteten. Der kan stilles krav til, at leverandørerne skal forbedre biodiversiteten på legepladsen. Det kan samtidig honoreres i tilbuddet, at legepladsen bidrager til børns læring om biodiversitet.</p> <p>INSPIRATION: Overvej fx brug af vand på legepladsens arealer, insektvenlige tiltag som insekthoteller, hjemhørende arter af planter og træer, grønne vægge, blomster- eller grøntsagsbede, vilde bede/arealer. Se fx : https://www.havenyt.dk/artikler/inspiration/leg-og-aktiviteter/1376.html</p>

		<p>I kan også benytte ideer fra permakultur, se fx: http://ijnes.org/index.php/ijnes/article/view/410/381</p>
<p>LAVERE MILJØBELASTNING FRA TRANSPORT Kan belastningen fra transport reduceres – f.eks. ved færre levering eller klimavenlig transportformer?</p>	<p>Legeredskaber og anden byggemateriel skal transporteres, og der kan være relevant at overveje, hvordan miljøbelastningen fra denne skal reduceres f.eks. ved at efterspørge levering med så lav klimabelastning som muligt.</p>	<p>INSPIRATION: Lad jer inspirere af Københavns kommunes krav til transport. De stiller bl.a. disse krav:</p> <p>Tomgang "Alle Leverandørens chauffører skal gøres bekendt med, og overholde, Københavns Kommunes tomgangsregulativ, der forskriver, at motoren i et holdende motordrevet køretøj ikke må være i gang længere end højst nødvendigt og højst 1 minut. (obl)</p> <p>Læs mere om reglerne i kommunens folder her: https://www.kk.dk/indhold/kender-du-reglerne-tomgang" [Kilde: Københavns Kommunes Tomgangsregulativ]</p> <p>Andre transportkrav Følgende transportkrav anbefales:</p> <ul style="list-style-type: none">• Start-stop funktion: Køretøjer skal have start-stop funktion.• Kør grønt-kursus (eco-drive): Alle chauffører af køretøjer under 3.500 kg. skal senest seks måneder efter kontraktindgåelsen have gennemført et kør-grønt kursus.• Ruteplanlægningsværktøj: Ved udbud af opgaver hvor transport er en væsentlig faktor anbefales det, at der stilles krav til kørselsoptimering og koordinering og/eller anvendelse af ruteplanlægningsværktøj. <p>TRANSPORT – UNDER 3.500 KG</p> <p>Køretøjer under 3.500 kg "Person- og varebiler som anskaffes i kontraktperioden og som benyttes til udførelsen af de af rammeaftalen omfattede ydelser, skal leve op til Center for Grøn Transports anbefalinger om offentligt indkøb af energieffektive køretøjer. Anbefaling er euronorm 6 og energimærke A+. (obl)</p> <p>Målet er betinget af at det vurderes udgiftsneutralt eller besparende set i totalomkostningsperspektiv. [Kilde: POGI]</p> <p>TRANSPORT – OVER 3.500 KG</p> <p>Køretøjer over 3.500 kg "Køretøjer over 3,5 tons, som transporterer varer eller leverer tjenesteydelser, herunder udfører bygge- og anlægsopgaver, inden for kommunens grænser skal som minimum overholde Euronorm 5." (obl)</p> <p>OBS - fra 2020 skal køretøjerne overholde Euronorm 6. (Kilde: Borgerrepræsentationen den 15. december 2016)</p> <p>Transport Køretøjer over 3.500 kg "Dieseldrevne køretøjer over 3.500 kg. benyttet til udførelse af de af Rammeaftalen omfattede ydelser som anskaffes i kontraktperioden skal som minimum overholde Euronorm 6." (fri)</p> <p>[Kilde: Trafikstyrelsen]</p>

		<p>Transport Køretøjer over 3.500 kg”Dieseldrevne køretøjer over 3.500 kg. benyttet til udførelse af de af Rammeaftalen (fri)</p> <p>Link: https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/50c2bebc-6fbc-4957-ab84-82c3a818c7ad/72424a27-1f6c-4b11-ac59-c850ebaab2eb/Attachments/11582953-12017196-2.PDF</p> <p>Se desuden Københavns kommunes rapport om miljøkrav til leverandørtransport: https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/Attachments/22644820-31332921-1.pdf</p>
<p>BÆREDYGTIG EMBALLAGE Kan emballagen bestå af genbrugte eller genanvendte materialer, eller kan emballagen tages retur?</p>	<p>I Svanens K39 findes der et enkelt krav til emballage: <i>”Emballagekrav og retursystem: ”Klorerede plast må ikke indgå i indpakningen/emballagen”.</i></p> <p>Forhør markedet – i prioriteret rækkefølge om: a) emballage kan undgås, b) om emballage kan bestå af genbrugsmaterialer (pap), c) genanvendte materiale (plast)</p> <p>Stil desuden krav til, at Tilbudsgiver tilbagetager emballage og udnytter det til højest mulige værdi.</p>	
<p>REDUCER Kan forbruget reduceres?</p>	<p>Honorer, at der bruges mindre materiale f.eks: Det honoreres, at Tilbudsgiver reducerer materialeforbruget uden at gå på kompromis med kvalitet og funktion.</p>	
<p>INTENSIVER Kan produktforbruget intensiveres ved deleordning, leje, leasing, abonnementsordninger eller krav om tilbagetagning?</p>		<p>Overvej om legepladsen kan anvendes til andet end en legeplads, der sikrer en høj udnyttelse - f.eks. til læring som institutioner kan besøge? Eller til udendørs forsamlinger?</p>
<p>TCO / ØGET RESSOURCEPRODUKTIVITET Kan ressourceforbruget i driften reduceres – f.eks. ved at vurdere omkostning med afsæt i TCO-beregning?</p>		<p>VÆRKTØJ: Skal der indgå belysning på legepladsen, kan I lade jer inspirere af TCO-værktøjerne til belysning på Den Ansvarlige Indkøb: https://csr-indkob.dk/tco-vaerktoejer/tco-vaerktoej-belysning/</p> <p>INSPIRATION: Se desuden Konkurrence-og forbrugerstyrelsens guide til brug af totalomkostningsberegninger i udbud og indkøb: https://www.kfst.dk/media/2884/20161130-totalomkostninger-praktisk-vejledning-til-offentlige-indkoebere.pdf</p>
<p>REPARATION Kan reparation og vedligehold af produktet sikres via. serviceordninger?</p>		<p>Det kan overvejes om, der skal indgås en ordning med leverandøren om, at denne er ansvarlige for reparation og vedligehold. Alternativt, kan der kræves en udførlig vejledning til vedligehold og brug af legeredskaberne.</p>
<p>TILBAGETAGNING Kan produktet tilbagetages efter endt brug med henblik på genbrug eller genanvendelse?</p>		
<p>HOLDBARHED, KVALITET OG LANG LEVETID Kan produktet eller reservedele sikres en lang levetid vha. garanti, materialevalg eller behandling?</p>	<p>I kapitel 3 i Svanens kriterier findes der krav til kvalitet og holdbarhed.</p> <p><i>Hvis træ:</i> Ifg. Svanemærket K23 om Holdbarhed <i>”Produktet skal have lang holdbarhed, dvs. være modstandsdygtig over for svampeangreb. Det kan imødekomes (...) i form af valg af træ med naturlig lang holdbarhed, konstruktiv træbeskyttelse, imprægnering i forhold til anvendelsesområdet, varmebehandling eller overfladebehandling.”</i></p>	<p>Kan leverandøren garantere en lang levetid på legeredskaberne?</p>

	Ilg K41: "De af produktets trædele, som kommer i kontakt med jorden, skal være af en holdbar træsort eller være behandlet (imprægneret eller yderbehandlet) eller beskyttet med afskærmning, så det overholder holdbarhedsklasse 4 EN 351-1- 2007."	
MILJØLEDELSESSYSTEM Kan der stilles krav til at tilbudsgivere har et miljøledelsessystem?	I Svanen findes der i afsnit 3.2 Kvalitets- og myndighedskrav står der: "Hvis ansøger har et certificeret miljøledelsessystem iht. ISO 14 001 eller EMAS, hvor følgende rutiner er implementeret, er det tilstrækkeligt at den akkrediterede revisor bekræfter, at kravene implementeres. "	Det er ifølge udbudslovens § 158 om teknisk og faglig formåen muligt at stille krav om opfyldelse af bestemte miljøledelsessystemer eller miljøledelsesstandarder som eksempelvis ISO 14001 og EMAS. INSPIRATION: Nordisk guide til, hvordan man kan efterspørge miljøledelsessystemer (ISO14001 eller EMAS) i udbud: http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1087097/FULLTEXT01.pdf Desuden; Særlige danske reger: http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1087097/ATTACHMENT01.pdf
MILJØREDEGØRELSE Kan der stilles krav til at virksomheden udfører en årlig miljøredegørelse?		INSPIRATION: Fra Københavns Kommune ift. udarbejdelse af miljøredegørelse: Til tjenesteydelser, kan det være hensigtsmæssigt at bede virksomheden om at udarbejde en miljøredegørelse hvert år, for at vise, at de har fokus på miljø- og klimaomkostningerne. Teksten kan være: "Miljøredegørelsen kan efter dialog med leverandøren omfatte og være allerede offentliggjort materiale i form af: <ul style="list-style-type: none"> • Grønt regnskab (obligatorisk eller frivilligt), indsendt til Erhvervsstyrelsen, f.eks. med inspiration fra §§ 9-14 i Bekendtgørelse nr. 210 af 03/03/2010 om visse virksomheders afgivelse af miljøoplysninger. • Redegørelse om miljø i årsregnskabet under redegørelse for samfundsansvar iht. Årsregnskabslovens §99a. • Redegørelse for principper om miljøbeskyttelse i fremskridtsrapport til FN's Global Combat • Indhold om miljø i andre offentliggjorte rapporter, f.eks. miljøregnskaber, CSR- rapporter eller integrerede årsrapporter. Leverandøren får rimelig tid til udarbejdelse af ovenstående, og skal sende seneste redegørelse eller henvisning hertil til Københavns Kommune. Grønt regnskab skal indsendes til Københavns Kommune årligt senest 1. april for det foregående kalenderår. Den første gang et grønt regnskab skal afleveres til Københavns Kommune er, når et helt kalenderår er gennemført efter kontraktens ikrafttrædelse." (https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/50c2bebc-6fbc-4957-ab84-82c3a818c7ad/72424a27-1f6c-4b11-ac59-c850ebaab2eb/Attachments/11582953-12017196-2.PDF)
SIKKERHED & TRYGHED Kan sikkerheden forbedres?	Ilg. K41: Legeredskaber til offentlige legepladser "Legeredskaber til offentlige legepladser fx parker og skoler, skal opfylde relevante kravniveauer med henblik på sikkerhed i nedenstående standarder. EN 1500 supplerer EN 1176 og kan derfor ikke stå alene."	OBS. Der ligger desuden krav om en offentliggjort miljøredegørelse under EMAS kriterier. Forældre og pædagoger kan forhøres om, hvordan de oplever en legeplads som værende tryk; f.eks. hvordan de bedst kan have overblik over en børneflokk og følge med i, hvad der foregår.
TILGÆNGELIGHED Kan tilgængelighed med offentlige transport, cykel og barnevogn sikres?		Tilgængelighed er delvist bestemt af legepladsens placering, men der kan også stilles krav til, at der skal være faciliteter til at parkere cykler, barnevogne og lign. og dermed promovere bæredygtig transport.

ANDET

INSPIRATION: Aalborg står overfor at skulle bygge nye legepladser med fokus på cirkulær økonomi. Lad jer inspirere af Aalborgs erfaringer – de har bl.a. lavet et webinar, hvor markedet er blevet inviteret ind:

https://www.magasinetpleje.dk/announcement/view/121945/fremtidens_legeplads_kom_med_dit_bud

Se også denne lille guide til bæredygtige legepladser: <https://wtop.com/news/2013/07/make-your-local-playground-eco-friendly/>